

The Torah's view of Racial Profiling

Shiur# 1 | December 14th 2014

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א

שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד - זו היא כל התורה כולה, ואידך - פירושה הוא, זיל גמור.

רמב"ן פ' קדושים פרק יט פסוק יז

וטעם ואהבת לרעך כמוך - הפלגה, כי לא יקבל לב האדם שיאהוב את חברו כאהבתו את נפשו, ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד חייך קודמין לחיי חבריך (ב"מ סב א). אלא מצות התורה שיאהב חברו בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב. ויתכן בעבור שלא אמר "ואהבת את רעך כמוך", והשוה אותם במלת "לרעך", וכן ואהבת לו כמוך (פסוק לד) דגר, שיהיה פירושו להשוות אהבת שניהם בדעתו, כי פעמים שיאהב אדם את רעהו בדברים ידועים להטיבו בעושר ולא בחכמה וכיוצא בזה, ואם יהיה אוהבו בכל יחפוץ שיזכה רעהו האהוב לו בעושר ובנכסים וכבוד ובדעת ובחכמה, ולא שישווה אליו אבל יהיה חפץ בלבו לעולם שיהיה הוא יותר ממנו בכל טובה, ויצוה הכתוב שלא תהיה פחיתות הקנאה הזאת בלבו, אבל יאהב ברבות הטובה לחבירו כאשר אדם עושה לנפשו ולא יתן שיעורין באהבה. ועל כן אמר ביהונתן (ש"א כ יז) כי אהבת נפשו אהבו, בעבור שהסיר מדת הקנאה מלבו ואמר (שם כג יז) ואתה תמלוך על ישראל וגו':

רמב"ם הלכות אבל פרק יד הלכה א

מצות עשה של דבריהם לבקר חולים, ולנחם אבלים וכו', ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אף על פי שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחריך בתורה ובמצות.

ספר החינוך פרשת עקב מצוה תלא

מצות אהבת גרים. ויש לנו ללמוד מן המצוה היקרה הזאת לרחם על אדם שהוא בעיר שאינה ארץ מולדתו ומקום משפחת אבותיו, ולא נעביר עליו הדרך במצאנו אותו יחידי ורחקו מעליו עוזריו, כמו שאנו רואים שהתורה תזהירנו לרחם על כל מי שצריך עזר, ועם המדות הללו נזכה להיות מרוחמים מהשם יתברך, וברכות שמים ינחו על ראשנו. והכתוב רמז טעם הציווי באמרו כי גרים הייתם בארץ מצרים, הזכיר לנו שכבר נכינו בצער הגדול ההוא שיש לכל איש הרואה את עצמו בתוך אנשים זרים ובארץ נכריה, ובזכרנו גודל דאגת הלב שיש בדבר וכי כבר עבר עלינו והשם בחסדיו הוציאנו משם, יכמרו רחמינו על כל אדם שהוא כן.

עמוד אש

פני יום ה' הגדול. גמר אומר לקיים מצות עשה הבאה לידו, של „ולמדתם אותם את בניכם“, לזכות על ידי כך בדין.

משוקע היה רבי בנימין בתורה והרבצת תורה. אבל יש וצרכי הכלל תבעו אותו להפריש מרוחו ומזמנו לטובת עניני הצבור, והוא היה נתבע ונותן אם ידע מדאש שיש בה בזיקתו אל גופי הענינים משום תועלת וברכה. ובהזדקק רבי בנימין אל ענין מעניני הצבור וצרכי הכלל, היה מתגלה בשפעת הודו, כאן נחשף הדבר אשר רוח אלקים בו איש התבונה והמחשבה, הקברניט והמנהיג.

באורח בלתי צפוי נפל פעם בגורלו לשאת נאום פוליטי בנוכחות ראשי הממשלה, מדינאים ופריצים, הוא לא היה מוכן להרצות, ועל אף זאת זכה נאמו זה להד, ונחשב כנאום מדיני ממדרגה ראשונה.

וכך היה מעשה :

בפרק אותו זמן אשר הקיסר נפוליון שיחרר את מדינת פולין מידי הרוסים, בדרך מסע-נצחונותיו הידועים, ערכו בערים שונות נשפי כבוד ומסיבות חגיגיות, וראשי הדתות השונות נשאו נאומי ברכה לכבוד הקיסר והמאורע.

באחד הערבים הופיעו שלוחים מזויינים בביתו של רבי בנימין, וללא הודעה מוקדמת לשם מה ולאן, הובהל אל אחת המסיבות שנערכה בקרבתו. בדרכו אל המסיבה הוגד לו לשם מה הוא מוזמן ומה טיבה של מסיבה זו.

כשנכנס אל האולם המלכותי שהיה מוצף אור ומקושט פאר, מצא את שרי המדינה מסיבים כראש יחד עם ה„פריצים“ וכהני הדתות השונות. אותה שעה עמד על הדוכן אחד הכמרים, גיבב דברי חנף ופיזר מליצות נבובות לאומה הפולנית. נאמו הארוך נתן שהות לרבי בנימין להתאושש קמעא מבהילותו, ולעמוד על היסודות אשר עליהן ישא נאמו, מצד אחד לא לפגוע ברגש היהירות של האומה הפולנית שכורת-הנצחון, ומאידך לא להפריז בחנופה זולה שתהא בה משום חיפוי על יחסם העויין של ה„פריצים“ אל תושביהם היהודים.

הגיע תורו לנאום, קם ועלה על הדוכן, נשא נאום לא ארוך, אבל מרתק, גם מצד ההבעה הצחה בה חונן, וגם מצד תכנו ומשמעו הקולע.

וזה בערך תוכן המשא :

„יש להתעמק במדת מה ולפענח כמה תעלומות במפעלות הבורא, אשר מצד המבט השטחי יש והם נראים תמוהים, וכשאנו ממצים אותם מיצוי מלא, אנו עומדים על סודם.

* תוכן הנאום קבלתי מאת רבי יוסף לוי חגיז.

מנקודת השקפה שטחית, הנה תמוה המקרה של יוסף הצדיק. נפש טהורה זו, נתנו אותו בכלא, ועינו בכבל רגליו. לא נתמלאה סאת יסוריו על ידי עצם המכרו בתור עבד, עוד פגעה בו עלילה שפלדה אשר חללה את שמו ואת כבודו וקיפחה את חרותו.

ההשגחה העליונה היודעת מראש כי הוא למלכות ושררה מעותד, למה תלתה בו מאחוריו קופה של לעג והשמצה, הגם כי הדין דין אמת, אשר בזה אין להרהר. תתעורר בכל זאת תמיהה, למה לא הומתקו במדת מה יסוריו אלה, ולמה בכל זאת מררו את חייו כל כך כבר בראשית דרכו בחיים?

כדי לפענח תעלומה זו, אנו מגיעים לכלל מסקנא שזוהי דרך מדרכי ההשגחה. דוקא אדם אשר נועד לשלטון, זה העתיד לחלוש על בני אדם, ובסמכותו יהא להמית או להחיות, לענוש או לחון, איש זה יטעום בעצמו טעמם של עונשים ויסורים, ויחזה מבשרו הוא מה משמעו של עיוות דין וסילוף אמת. ההוא בעלותו אחר כך לגדולה, יהיה בעל נסיון מובהק, ובבוא אליו נאשם לדין יתרכז היטב בבירור אמיתות האשמה. ההוא היודע מה טיבו של בור כלא ומה טבעם של יסורי אסיר, גם יידע את נפש הנאשם, אשר בידו לחרוץ דינו.

הכרה זו תפיץ אור אמרז על סיבת עונשה של האומה הפולנית, אשר נתיסרה כל כך קשה ע"י ההשגחה העליונה. ידע הבורא כי נכוננו לה לאומה זו, שררה ושלטון, ועתידה היא לחלוש על עמים אשר יחסו בצלה, מצאה ההשגחה העליונה להטעים לה מראש טעמו של עיוות הדין, ניתנה לה הזדמנות לדעת את נפש המדוכא, המשמש מטרה נוחה ללעג והתעללות מצד מעבידיו. אחרי טעימה מרה זו, ואחרי הנסיונות שרכשה בתקופת מעבר שלה, תדע אומה זו כיצד עליה להתייחס אל אותם האזרחים הנתונים לחסותה.

אספר לכם — ממשיך רבי בנימין — סיפור לדוגמא, המשקף בצורה בהירה מה דמותה של תפיסת שלטון בידי מפונקות, שלא טעמו עוד יסורים מימיהם, ומה יחסם של אלה לקרבנותיהם העלובים ומוזה תשפטו על צדקת דרכי ההשגחה.

היה זה לפני השתלטות הרוסים. ואחד הנסיכים, „פריץ“ עול ימים, בעל כמה אחוזות אשר נמצאו בידי חוכרים יהודים, שהיו משלמים להפריץ דמי חכירה מרובים. יהודים אלה שמשו חומר נוח למטרת תאות שגעונותיו והשתורלותו מפקידה לפקידה.

בליל חורפי אחד, נדדה שנת הפריץ, שעה ארוכה התגולל על מטתו, ללא

יכולת להרדם, הוא פנה אל משרתו ואמר: הן יש לנו יהודים באחוזתנו, עתה ששנתי נודדת הבה נקום ו"נפקוד" אורזם אחד אל אחד, ונבלה כמה שעות בשעשוע. הוא קם והתלבש, המשרת רתם מרכבתו, והסיע בדומית ליל את האדון והאדונית אל אחוזתם.

הגיעו לתחנתם הראשונה, ירד העגלון מדוכנו, התדפק על דלת הדייר היהודי בקול: "הגיעו הוד מעלת הפריץ והפריצה לכבד אותך בביקור". בני הבית ננערו חיש משנתם והוחרדו לקראת האורחים. העלו אור, ערכו בחפזון את השולחן, פרסו מפה, והציגו בבהלה כל מיני מתיקה וזלילה אשר היו מצויים בתחומם, פתחו את הדלת, והפריץ והנלוים אליהם נכנסו.

הפריץ הסב בראש השולחן הגדוש מטעמים, ובני הבית התכווצו בזוירות החדר ברטט ופחד. אותה שעה פנה הפריץ ממקומו אל הראש בית אב, בנעימה של לעג: "הכל טוב ויפה, אבל הארוחה לקתה בחסר, כי חסרה על השולחן גבינה שווייצרית אשר כה תאבתי". היהודי האומלל אשר ידע מה משמעה של קובלנא זו, התחיל להתחטא בבהלה לפני הנסיך, כי לא קיבל ידיעה מוקדמת על בואם של האורחים, וכרגע באישון ליל, מן הנמנע לו למלא מבוקשו. אבל הפריץ אינו מתפייס מדבריו, הוא באחת: גבינה שווייצרית. אחרת ירצה חטאו במלקות. הנלוים אל השר חיש מתחו לעיניו את היהודי החוטא, הלקוהו עד זוב דם, לקול יללת אשתו וילדיו, שצלצלה באזני הפריץ והפריצה כתזמורת משעשעת ועיניהם הפיקו נחת למראה היהודי אחוז העויה המפרפר תחת שבט הרודים.

המשפחה האומללה הזאת — מוסיף רבי בנימין לטוות את חוט סיפורו לפני שומעיו — בה פגע האסון לראשונה, שלחה בחשאי ילד "רץ" אל היהודי השכן, אשר באחוזת השניה להודיעו כי הפריץ עומד לבקר ונפשו יוצאת לגבינה שווייצרית.

הפריץ עזב את בית היהודי ועושה את דרכו לכוון האחוזת השניה, הוא נכנס אל החוכר היהודי ומצא לפניו שולחן גדוש מגדנות ומאכלים טעימים, וגבינה שווייצרית בתוכם. הפריץ מתמה ושואל: והיכן יין טוקיו?
היהודי התנצל כמה שהתנצל ולא הצליח לשכך את זעם האדון. מחזה הבלהור נשנה, להנאתם של הפריץ והפריצה, ובני הבית גנחו ויללו.

שוב נזדרזו שליח מיוחד אל האחוזת השלישית הקרובה, והעיר את הדייר היהודי לקדם את פני הפריץ בגבינה ויין כאשר תאב. משנשמעה צהלת הסוסים ונקישת גלגלי המרכבה המתקרבת ובאה, יצא היהודי לקראתם ובשורתו בפיו: "אדוני האציל, יסור אלי, הכינותי לפניו מכל".

פרק תשיעי

[1234567]

אציל המידות

אוהב שלום ורודף שלום

רבינו היה אוהב שלום ורודף שלום, ובכל עוז התאזר למנוע מחלוקת בישראל. בצוואתו את בניו, כותב רבינו "הרחק תרחיקו מאד ממחלוקת בכל היכולת, ואם ח"ו יהיה ריב בעיר ויהיו שני צדדים, אתם לא תהיו נוטים לשום צד מהצדדים, רק תבקשו שלום ותרדפוהו אם יהיה ביכולתכם, אבל ח"ו להתחבר עם איזה צד", ע"כ דבריו החוצבים של רבינו באזהרתו להתרחק מכל מחלוקת.

ואל ירבה מחלוקת בישראל

ועובדא הוי⁹³, כי לעיר קעמפנא בא איש אחד שרצה להתקבל ל"חזן" שם, ושמעון שמו. הוא היה מנגן נפלא ושר שירים באופן יוצא מן הכלל, ובזה המשיך לבות השומעים אחריו, עד שכל בני העיר רצו לקבלו לשליח ציבור. ויבואו לפני רבם האבד"ק, הגאון רבי ישראל יונה לנדא זצלה"ה בעהמ"ס ^{אוצר הרמיה} ספר "מעון הברכות", כי יסכים עמהם ויתן לו כתב התמנות. אבל רבם לא הסכים, כי האיש הלזה היה רע מעללים, ואיך יתן הסכמתו להעמיד איש כזה במקום הקודש, להיות שליח צבור לפני אבינו שבשמים. אבל אנשי העיר דבקו בו לאהבה אותו, ולא אבו לשמוע לקול מורם ורבם והחזיקו בימין הש"ץ ולא הרפו ממנו. כראות הגאון בעל מעון הברכות כי יבא הדבר לידי ריב ומדון, לא

שהיה נמצא בו היה אסור עליו להמליץ על דרך החסידות בפני הגאון הנו"ב, ולכן פנה אל ידידו ר"ד טעביל, ומהאי טעמא נמי ביקש רק בשם אחיו הרבי ר' שמעלקא מנ"ש ולא בשמו, יעו"ש.

93. סיפור זה הובא בספר "מופת הדור" בשם הגאון מו"ה צבי יחזקאל מיכלזאהן זצ"ל האבד"ק פלונסק, שכ"כ במטה לוי שבספרו דגן שמים, ומקור הסיפור הוא כנראה ספר "אוצר שיחות צדיקים" עמ' רכ"ט לר' אברהם סגל איטינגא ז"ל נכד הג"ר שלמה קלוגר זצלה"ה. ובספר "גן יוסף" לרבי יוסף פאצאנאווסקי ז"ל מח"ס פרדס יוסף עה"ת - הנדפס ב"ב שנת תשנ"ח, ושם באות תע"ב מביא ג"כ סיפור זה בקצרה.

ידע לשית עצות בנפשו, אם לצאת לקראת נשק בכח ועוז נגד המסרבים או לחדול, וכתב את הענין אשר לפניו להגאון רבינו יוסף הצדיק שהיה אז אבד"ק פוזן, לשאול בעצתו הקדושה וכתב אליו בנוסח הזה: "שמעון זה דורש כל אתין שבתורה את החזיר ואת הטריפה ואת הנבילה וכדומה, כיון שהגיע לאת ד' אלקיך תירא פירש", ולזאת יגיד לו דעתו הקדושה מה לעשות.

רבינו מפוזן השיב לו על שאלתו בדברים חותכים: "מוטב להעמיד צלם בהיכל ואל ירבה מחלוקת בישראל", לכן יחדול מלצאת בריב נגדם, אם אינם רוצים לשמוע בקולו ודבריו בנחת אינם נשמעים. כשקיבל את תשובת רבינו שמע לעצתו וחדל מריב, ונתקבל האיש ההוא למשרת חזן העיר שם.

והרב בעל מעון הברכות פעל בחכמה, כי לא היה שבע נחת מהחזן מפני רוע מעלליו. ויחל הרב לדבר אל לבו בכל פעם בדברי מוסר השכל לעוררו לדרך הטוב. אכן בראותו כי לא יועיל מאומה ואינו עוזב דרך רשע, התחיל בחכמתו לקרבו בכל עוז, ולכבדו תמיד בבואו לביתו בכוס גדול של משקה המשכר, וכן בהיותו עמו יחד על סעודות ברית-מילה וכדומה, קרבהו בסבר פנים יפות ונתן לו בכל פעם כוס אחר כוס, והוא לא הבין את כונת הרב ז"ל, עד שהרגילו לשתות בכל פעם יותר ויותר, ונשתכר תמיד עד שנפל ברחוב העיר, ומצאו אותו בני העיר כמה פעמים מושכב באשפה שבשוק, ונתבזה בעיניהם כי לחרפה היה להם, ונתרחקו ממנו כל אוהביו ומחזיקיו, ואז העבירו אותו מעבודתו, ויעזוב המשורר את העיר והלך באשר הלך.

מעביר על מידותיו

רבינו היה איש אציל המידות, ענוותן גדול⁹⁴, וטוב לב נפלא מאד אשר לא נמצא דוגמתו, וותרן גדול, ומעביר על מידותיו. ומעשה היה בשבת רבינו

94. הגרעק"א מבטא את ענותנותו הגדולה של רבינו במכתבו קודש הנ"ל (הערה 73) "ואחרי ראותי כי... ורבה ענותנותו". גם בן דורו המ"מ דק"ק שעפס בהספדו, אמר עליו "והעיקר ללמוד מדרכי הצדיק... והיה עניו מכל אדם".

רש"י מסכת סנהדרין דף פד עמוד ב

ואהבת לרעך כמוך - לא הוזהרו ישראל מלעשות לחבריהם אלא דבר שאינו חפץ לעשות לעצמו.

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ג סימן עז

ג' ובדבר ילדים שאמנם נתגרשה מבעלה והלכה לגור עם גוי, שמישהו הכניסם לביתו ושלחם לשיבה, ואחרים טוענים שאין לו אחריות עליהם, הנה הצדק עם זה שהכניסם, שכיון שהם ילדי יהודים מחויבין כל ישראל ללמד עמם תורה אף אם לא ישמרו דרך התורה, שבשביל חשש דלמחר אין לבטל החיוב דלמוד התורה עם תשב"ר, אבל כל זה אם אין מזה קלקול לילדים אחרים, דאם יש קלקול ח"ו לאחרים, אין להניחם ללמוד בהשיבה. ידידו, משה פיינשטיין.

ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג אות נח

ולא יהיה כקרח וכעדתו (במדבר יז, ה). אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין קי א): כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר: ולא יהיה כקרח וכעדתו. ומותר לספר לשון הרע על בעל המחלוקת, שנאמר (מ"א א, כו): ולי אני עבדך ולצדוק הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לא קרא.

אור החיים פ' קדושים פרק יט פסוק יז

לא תשנא את אחיך וגו'. עוד נראה לפרש בהעיר עוד בשיעור הנדבר שהיה צריך לומר לא תשנא בלבבך את אחיך, שיגמור מקום השנאה שהתחיל לדבר בה ואחר כך יזכור את מי ישנא. אכן יכוין להודיע שיעור השנאה אשר ה' מצוה עליה, שלא יאמר אדם שאינו קרוי שנאה אלא שנאה גמורה לבקש רעתו ולחפוף בכליונו, אבל הרחקה בלב אינה קרויה שנאה, לזה נתחכם הכתוב לסמוך לא תשנא עם תיבת אחיך לומר כי השערת השנאה אשר יצוה ה' עליה היא הנרגשת בערך אח, ושיעור זה כל שירחיקהו מלבו קצת הנה הוא יורד ממדרגת אח, והרי הוא עובר משום לא תשנא.

תלמוד ירושלמי מסכת נדרים פרק ט הלכה ד

ואהבת לרעך כמוך. רבי עקיבה אומר זהו כלל גדול בתורה. בן עזאי אומר [בראשית ה א] זה ספר תולדות אדם זה כלל גדול מזה.

מסכת עבודה זרה דף יד עמוד ב

א"ל רב חסדא לאבימי: גמירי, דעבודת כוכבים דאברהם אבינו ד' מאה פירקי הויין.

שמות רבה פרשת שמות פרשה א

כז [ב, יא] ויהי בימים ההם ויגדל משה, בן עשרים שנה היה משה באותה שעה, ויש אומרים בן ארבעים, ויגדל משה, וכי אין הכל גדילים אלא לומר לך שהיה גדל שלא כדרך כל העולם, ויצא אל אחיו, שתי יציאות יצא אותו

צדיק וכתבן הקדוש ברוך הוא זו אחר זו, ויצא ביום השני, הרי שתיים, וירא בסבלותם, מהו וירא שהיה רואה בסבלותם ובוכה ואומר חבל לי עליכם מי יתן מותי עליכם, שאין לך מלאכה קשה ממלאכת הטיט, והיה נותן כתיפיו ומסייע לכל אחד ואחד מהן, ר' אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר ראה משוי גדול על קטן ומשוי קטן על גדול, ומשוי איש על אשה ומשוי אשה על איש, ומשוי זקן על בחור, ומשוי בחור על זקן, והיה מניח דרגון שלו והולך ומיישב להם סבלותיהם ועושה כאלו מסייע לפרעה, אמר הקדוש ברוך הוא אתה הנחת עסקיך והלכת לראות בצערן של ישראל ונהגת בהן מנהג אחים, אני מניח את העליונים ואת התחתונים ואדבר עמך, הה"ד וירא ה' כי סר לראות, ראה הקדוש ברוך הוא במשה שסר מעסקיו לראות בסבלותם, לפיכך ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה.

Headlines one

HAARETZ

Haredi school network fined for discriminating against Sephardim

West Bank school continues to violate August court order requiring it to eliminate any vestige of ethnic discrimination.

Apr. 8, 2010. 4:03 AM

by Or Kashti

The ultra-Orthodox network that runs the Beit Yaakov girls school in the West Bank settlement of Immanuel must pay NIS 5,000 for every day it continues to violate an August court order requiring it to eliminate any vestige of ethnic discrimination at the school, the High Court of Justice ruled Wednesday.

Seventy-four girls, mostly of Ashkenazi origin, have been studying in an adjacent unauthorized school since the court, along with the Education Ministry, called on the school to stop holding separate classes for Ashkenazi and Sephardi students.

Wednesday's ruling came in response to a petition by the head of Noar Kahalacha, an organization that combats anti-Sephardi discrimination, accusing the school of contempt of court. The High Court said the school had authorized the girls' absence.

Noar Kahalacha lawyer Aviad Hacoen called implementation of the court's ruling "an important test of the rule of law."

"It is hoped that the parents of the students and the teachers and all the others involved in the improper discrimination come to their senses," he said.

No response was available from the ultra-Orthodox education network.

The court has scheduled a hearing with the parents of the 74 girls, who will be asked to explain why they should not be viewed as accessories to the violation of the earlier order. They will also be asked whether furniture and equipment from the Beit Yaakov school is being used at the unauthorized institution and whether teachers from Beit Yaakov are being employed, either directly or indirectly, at the new school.

The school administration and municipal council have refused to get involved in proceedings against the parents, prompting the Education Ministry to file a complaint with the police contending that the new arrangement is a violation of the compulsory education law. Several weeks ago the ministry also ordered the unauthorized school closed.

© Haaretz 2010. All rights reserved.

No Sephardim Allowed: Discriminatory School Policies in *Halacha*

In the summer of 2010, the State of Israel found itself in an uproar over a court ruling regarding the alleged discrimination against Sephardic children by a school in a haredi town that implemented a policy of segregation between students of different ethnic backgrounds. Since then, several schools in Israel have been implicated in discriminatory acceptance policies and found to routinely reject applications by Sephardic parents seeking to enroll their children.

The delicate issue of school acceptance policies extends beyond the exclusion of students from certain ethnic or religious groups, and it also extends beyond Israeli shores. It has become common in many Orthodox circles for day schools and yeshivos to establish strict and exclusionary admission guidelines, refusing admission to children whose parents do not act or dress in a certain way or who allow certain forms of technology into their homes.

What do halachic sources have to say about school acceptance policies? Are there circumstances in which a school is permitted to refuse to admit students from a certain ethnic background or from families who are halachically observant but fall short of the school's strict standards? Which halachic violations, if any, are at stake when establishing an acceptance policy?

Three different Torah laws need to be considered when devising exclusionary admission policies and deciding whether to accept or reject a student to a Torah educational institution:

- 1) The obligation upon qualified educators to teach Torah, which is neglected when a school unjustifiably rejects a student;
- 2) ואהבת לרעך כמוך — Withholding a Torah education from a student who seeks it may violate the command to treat others the way we would want to be treated;
- 3) מחזיק במחלוקת — Creating discriminatory policies could cause strife and divisiveness among the Jewish People, and could thus potentially violate the prohibition against causing *machlokes* (discord).

I. The Obligation to Teach

The Rambam in *Sefer Ha-Mitzvos* (*asei* 11) lists the Torah obligation to study Torah established by the verse *ושונתם לבניך* and explicitly includes within this *mitzva* the obligation to teach: *שצונו ללמוד חכמת התורה וללמדה* (“He has commanded us to study the wisdom of the Torah and to teach it”). He codifies this obligation in *Hilchos Talmud Torah* (1:2), where he writes:

מצוה על כל חכם וחכם מישראל ללמד את כל התלמידים אף על פי שאינם בניו

There is a *mitzva* for each and every scholar among Israel to teach all students, even those who are not his sons...

This obligation is codified in the *Shulchan Aruch*, as well (Y.D. 245:3).

Another source for the obligation to teach Torah is discussed by Rabbenu Yona (*Shaarei Teshuva* 3:19):

You should know that a creature is obligated to be a faithful messenger and intelligent servant in all matters involving the service of his Creator, and a faithful employee is vigilant in his work and oversees the work of his coworkers, keeping his eye on their ways to see if they are working dutifully. He will admonish them and inform them of what they need to do, for his wish and desire is for the work of his Master to be done honestly, and he will therefore support those who perform the work. Our Sages thus teach (Yerushalmi, *Sota* 7:4), “‘Cursed is he who does not uphold’ (*Devarim* 27:26) — a person who learned and studied, taught others and fulfilled the Torah, and has the ability to uphold those who are involved in Torah and *mitzvos* but fails to do so — he is included in, ‘Cursed is he who does not uphold.’”

According to Rabbenu Yona, the warning of *ארור אשר לא יקים* (“Cursed is he who does not uphold”) includes those with the ability to “uphold” Torah through education but who fail to do so. Thus, an institution that unjustifiably rejects a student would be in violation of not only the obligation of *ושונתם לבניך*, but also the strict warning of *ארור אשר לא יקים*.

It thus behooves us to determine the parameters of this command and see which students an educator or educational institution is permitted to refuse to teach.

A. תלמיד שאינו הגון — Teaching an Unworthy Student

The Rambam, in the aforementioned passage, establishes an obligation to teach

“all” students (ללמד את כל התלמידים), but he later qualifies this obligation, excluding certain students from an educator’s obligation to teach:¹

Torah is taught only to a worthy student who conducts himself in a becoming manner, or to someone wholesome.² But if he was following an improper path, he should be returned to appropriate modes of conduct and led along the proper path, and he should be checked, and then he should be brought to the study hall and taught. The Sages said: One who teaches an unworthy student is considered as though he threw a stone upon a Markulis...³

The Rambam thus considers it a Biblical obligation to teach Torah to every תלמיד הגון נאה במעשיו — every worthy student who conducts himself in a becoming manner — but not to unworthy students.

This distinction between different kinds of students may, at first glance, be questioned in light of the famous story told in the Gemara (*Berachos* 28a) of Rabban Gamliel’s deposition from his role as head of the academy in Yavneh. The Gemara relates that when Rabbi Elazar ben Azarya took over the position, the guard was removed from the entrance to the yeshiva and all students who wished to enter were invited to study. During Rabban Gamliel’s tenure, the Gemara relates, he implemented the policy of כל תלמיד שאין תוכו כברו לא יכנס לבית המדרש — “Any student whose interior does not match his exterior may not enter the study hall.” The Maharsha (based on the Gemara’s comment in *Yoma* 72b) explains אין תוכו כברו as referring to a student bereft of *yir’as Shamayim*. Such a student would certainly fall under the category of תלמיד שאינו הגון, and yet Rabbi Elazar ben Azarya abolished Rabban Gamliel’s policy of barring these students from the academy. Later, the Gemara clearly indicates that Rabbi Elazar’s position was the correct one.⁴ Seemingly, then, even a תלמיד שאינו הגון is to be

1. It should also be noted that the *Shulchan Aruch*, in citing the Rambam’s ruling, omits the word כל.
2. We will address the precise meaning of this phrase — או לתם — below.
3. “Markulis” (מרקוליס) is the name of an idol that was formed and worshipped by passersby throwing stones at the site.
4. The Gemara relates that when Rabban Gamliel saw the influx of new students after his policy was overturned, he felt distressed over having limited the dissemination of Torah. He was thus shown in a dream the image of a pristinely white utensil filled with dark ashes, symbolizing the “intrusion” of unworthy students into the pristine realm of Torah. This vision was shown to put Rabban Gamliel’s mind at ease, but the Gemara immediately points out that his policy was nevertheless incorrect (ולא היא ההיא ליתובי) (דעתיה הוא דאחזו ליה).

welcomed into the halls of Torah study and taught Torah, in direct contradiction to the Rambam's ruling.

The debate between Rabban Gamliel and Rabbi Elazar ben Azarya was discussed already by the *Rishonim*. The *Tosfos Ha-Rosh*, commenting on this Talmudic passage, writes that Rabban Gamliel enacted his policy in accordance with the prohibition against teaching a תלמיד שאינו הגון, but Rabbi Elazar ben Azarya maintained that this prohibition applies only לן דאינו הגון — when a student has been determined to fall under this category.⁵ In other words, Rabbi Elazar agreed that a תלמיד שאינו הגון should not be admitted into the *beis midrash*, but he felt that students should not be checked before being allowed entry. Whereas Rabban Gamliel required examining each student requesting admission to verify that he was worthy, Rabbi Elazar called for allowing entry to all students except those who have been determined to be unworthy of admission.

Some *Acharonim* noted that this may have been the Rambam's understanding, as well. As cited earlier, the Rambam requires teaching every “worthy student who conducts himself in a becoming manner or to someone wholesome.” It is unclear to what kind of student the Rambam refers when he speaks of a תם (“wholesome” person), but the *Lechem Mishneh* suggests that he refers to a student שאינו ידוע לנו אם הוא טוב או רע — who has not been determined to be worthy or unworthy of admission. The *Lechem Mishneh* proceeds to note the story of Rabban Gamliel and Rabbi Elazar, and he offers the explanation cited above, claiming that according to Rabbi Elazar, a student may be granted admission as long as he is not known to be a תלמיד שאינו הגון.

A different answer is suggested by the *Aruch Ha-Shulchan* (Y.D. 246:21), who explains that the *halacha* forbids teaching a תלמיד שאינו הגון because such a student learns Torah שלא לשמה — for insincere motives. *Tosfos* (*Pesachim* 50b, ד”ה וכאן) distinguishes between two different kinds of insincere study, one of which is permissible, while the other is forbidden. People who learn for the purpose of challenging rabbinic authority or distorting the Torah (לקנטר) should not be taught, whereas those who learn for other ulterior motives, such as to be recognized as scholars, should be encouraged to learn, as מתוך שלא לשמה בא לשמה — they will ultimately come to study for the right reasons. Hence, the *Aruch Ha-Shulchan* suggests, when the Rambam and *Shulchan Aruch* forbid teaching a תלמיד שאינו הגון, they refer to one who is likely to use his knowledge to challenge or misrepresent Jewish tradition. The Gemara in *Berachos*, however, refers to

5. This understanding of Rabbi Elazar's view is also suggested by the *Tosfos Rabbenu Yehuda Ha-Chasid*.

students who applied to learn Torah out of other insincere motives, and such students may be taught, in accordance with Rabbi Elazar ben Azarya's position.

According to the *Aruch Ha-Shulchan*, then, the prohibition of תלמיד שאינו הגון applies only to those who will misuse the Torah they learn, whereas all others, including students without *yir'as Shamayim*, may be taught. However, the *Aruch Ha-Shulchan* concludes his discussion by noting that neither the *Tur* nor the *Shulchan Aruch* spells out this distinction, and he thus leaves this issue unresolved.

We may suggest an additional answer to reconcile the ruling of the Rambam and *Shulchan Aruch* with the view of Rabbi Elazar ben Azarya. The Gemara recounts that Rabban Gamliel's policy applied to a student שאין תוכו כבדו — whose "interior" did not correspond to his "exterior." This means that he acted appropriately, but he did not possess inner *yir'as Shamayim*, and thus his outward conduct did not accurately reflect his inner being.⁶ Rabban Gamliel refused to admit such students, whereas Rabbi Elazar advocated a policy accepting all students who conducted themselves appropriately, even if their conduct contrasted with their interior. Accordingly, the Rambam rules that Torah must be taught to every תלמיד הגון נאה במעשיו — every student whose conduct is appropriate, even those שאינו תוכו כבדו, whose exterior does not correspond to their interior. When the Rambam forbids teaching a תלמיד שאינו הגון, he refers to students who act improperly, as such students would not be admitted to the academy even under Rabbi Elazar's policy.

It emerges that according to the *Aruch Ha-Shulchan* the obligation to teach excludes only those who study for the purpose of rejecting and distorting the Torah, whereas according to the approach we suggested, it excludes all those who outwardly conduct themselves improperly.

B. Rav Moshe Feinstein's Guidelines

Rav Moshe Feinstein fielded numerous questions from institutions faced with very difficult decisions concerning the admission of students from homes that were not halachically observant. He consistently ruled that the determining factor that should govern acceptance policy in such situations is the issue of whether the student in question is likely to exert a negative influence upon his peers. When such influence is anticipated, it is forbidden for a school to accept the student, but absent such concerns, a child who applies must be accepted

6. As mentioned in footnote 4, these students were represented in Rabban Gamliel's dream by the image of a white utensil filled with dark ashes, indicating that his policy referred to those whose conduct was pure and pristine, but whose inner characters were flawed (see Maharsha).

regardless of his or his family's current level of observance. As Rav Moshe writes (*Iggeros Moshe*, Y.D. 3:71):

[Educators] should not despair when they see a student who is not learning properly, and even if he does not act properly, because if he does not negatively influence others, they must keep him [in the school] and work with him, for he might perhaps begin listening and improving his conduct... But if the student negatively influences others, he must certainly be expelled, although this must be discussed with reverence and careful consideration, as it is similar to matters of life and death.

Elsewhere (Y.D. 3:77:3), he addresses the case of a Jewish divorcee who remarried to a non-Jewish man and the children were adopted by a Jewish couple who wished to enroll them in a yeshiva. Rav Moshe ruled that as long as the children do not pose a risk to other students, the yeshiva is obligated to accept them, despite their background:

The one who adopted them is correct [in enrolling them in a yeshiva], for since they are Jewish children, all Israel are obligated to teach them Torah even if they will not observe the path of Torah, for one may not neglect the obligation of teaching schoolchildren because of the concern for the future. But all this applies only if this will not negatively influence other children; if this will negatively influence others, Heaven forbid, then they should not be allowed to learn in the yeshiva.⁷

In a different responsum (Y.D. 3:71), Rav Moshe addresses the case of a mother who wished to enroll her son in a school but refused to allow him to wear *tzitzis*, and he ruled that the school may not accept the student because of the harm his acceptance would cause to the school:

Although we should certainly be teaching the student whatever we can...this is true only of learning with him privately. **But he cannot be accepted to a yeshiva where many other students learn, for even if the case is such that others will not be negatively influenced, this will automatically have a negative effect, as each person will then seek to impose his views on education and policies [in the school]... Additionally, this would most likely negatively influence other**

7. See also O.C. 2:73, where Rav Feinstein writes that if a woman married to a non-Jew wishes to enroll her child in a Jewish school, the school should not accept the child למיגדר מילתא — as a safeguard against intermarriage — and if the child will negatively influence other students, then the child may not be accepted even on the level of strict Halacha.

students. Therefore, such a student should not be accepted to the yeshiva, even if it is known that she [the mother] will not hire someone to learn with him privately and this child's time will be wasted... nevertheless the [risk of] loss to the other students and the yeshiva generally overrides [this concern].

If a school accepts a student whose mother forces him to follow a rule that runs in contrast to the established school policy, this opens the door for other parents to similarly enforce their own ideas and policies, which would undermine the institution's educational efforts. As such, the yeshiva may not accept such a student.

Rav Moshe then proceeds to clarify that if the mother agrees to allow her son to wear *tzitzis* in school, the school must accept him, as he does not pose a threat to other students or to the enforcement of school policy. Even though the boy will not be observing *mitzvos* outside of school, the school is nevertheless obliged to teach him, as long as his presence in the school does not threaten to undermine the religious education of other students or the school's overall operations.

It appears that Rav Moshe understood the exception of תלמיד שאינו הגון as intended to protect students from another student's negative influence. In principle, the obligation of ושונתם לבניך requires teaching all students, without exception. The rule of תלמיד שאינו הגון establishes that one who teaches a group of students may not compromise the education and growth of the majority of students by admitting a student who exerts a negative influence upon them. Thus, even students who do not personally follow a Torah lifestyle may be taught, as long as they are not exerting a negative influence upon the others.

Rav Moshe's stance may perhaps reflect the distinction drawn above between outward behavior and a student's inherent religious standing. As long as he does not act improperly in the yeshiva, he does not create a negative influence and should thus be admitted. It is only when he outwardly conducts himself in an improper fashion that he must be expelled in order to protect other students from his influence.

When it comes to acceptance policies, then, schools must exercise extreme caution to ensure that their policies are sincerely designed to avoid negative influences upon the student body, and not for any other reason. As we have seen, unnecessarily rejecting a student violates the Torah's command of ושונתם לבניך, and it may also fall under the curse of ארור אשר לא יקים. Arbitrary policies borne out of chauvinism, elitism, or the personal obsessions of administrators or board members are not valid, as the decision of whether to accept or reject

must be made based solely on the student's potential negative influences on the rest of the student body.

That being said, there are situations in which a school may reject even a well-behaved, religiously-observant student for the sake of the rest of the student body. For example, if a school sets a goal to educate its students according to a particular tradition and set of customs (e.g. Chassidic, Sephardic, or any subgroup thereof), it would be legitimate, at least in principle, to reject students who do not follow these traditions and may thus hamper the school's educational efforts. Needless to say, such decisions must be made very carefully to ensure that no child is denied admission unjustifiably.

A more complex issue is whether it is legitimate for a school to set strict admission policies in order to maintain a rigorous academic standard, on the assumption that lower-caliber students will undermine the ambition of their peers. The sources cited and discussed above make no mention of academic mediocrity as a factor in classifying a student as a תלמיד שאינו הגון, and at first glance, it seems difficult to justify rejecting a student simply because his academic credentials are less than outstanding. On the other hand, one might argue that such policies ultimately work to the benefit of all students, as they ensure that a student does not find himself in a framework in which the standards exceed his capabilities, a situation which would be detrimental to both himself and his peers. As our Sages taught, הכל הולך אחר כוונת הלב, and thus all such decisions must be made after careful consideration of the relevant factors and out of a sincere desire to fulfill the *mitzva* of teaching Torah to Jewish children in the most effective way possible.

A similar question arises concerning *yeshivos* that seek to educate their students according to an especially strict religious standard, beyond the basic obligations of halachic observance. Rav Moshe Feinstein rules (Y.D. 2:35) that schools should make a point of providing their students with *chalav Yisrael* milk, despite the extra cost entailed and despite his ruling that it is technically permissible to drink ordinary milk. He writes that encouraging students to maintain a high standard of halachic observance is included under the obligation of *chinuch*. Therefore, since he maintains that it is preferable to drink only *chalav Yisrael*, providing such milk falls under the school's educational mandate. Accordingly, it might be justified for a school that wishes to train children according to a high halachic standard to refuse children who do not comply with this standard if they will influence other students to violate the school's standards.

It must be emphasized that, as we have seen, several *Rishonim* maintain that a student should be assumed worthy of admission unless it is known that he falls under the category תלמיד שאינו הגון. Accordingly, schools must be very wary of rejecting students based on a mere inkling or general impression that

they might exert a negative influence on the other students, as they may then be in violation of the Torah's command to teach.

II. ואהבת לרעך כמוך

Unjustifiably rejecting a prospective student not only violates the Biblical command to teach Torah, but might also transgress the command of ואהבת לרעך כמוך by withholding a Torah education from someone who requests it and by offending the applicant. This depends on the precise definition and parameters of this command, which is the subject of our discussion in this section.

A. Rashi and the *Sefer Ha-Chinuch*

Rashi (*Sanhedrin* 84b, ואהבת לרעך כמוך, ד"ה) writes in regard to this *mitzva*, "A Jew is forbidden from doing to his fellows only that which he does not wish to be done to himself." This definition of the *mitzva* is likely based upon the famous story of the prospective convert who demanded to be taught the entire Torah as he "stood on one foot," to whom Hillel responded, "Do not do to your fellow that which you dislike; the rest is commentary — go study it" (*Shabbos* 31a). Rashi apparently understood Hillel's remark as referring to the command of ואהבת לרעך כמוך, which Rabbi Akiva famously describes as כלל גדול בתורה ("the great principle of the Torah").⁸ Hillel taught the prospective convert this fundamental command, which subsumes a majority of the Torah's precepts, to satisfy his demand to learn the "entire Torah" in just a few moments. This is how the Maharsha (*Chiddushei Aggados, Shabbos*) understands Rashi's comments.⁹

It appears that according to this view, the command of ואהבת לרעך כמוך is defined as a prohibition, rather than an affirmative command. Hillel told the convert that one must avoid doing to his fellow what he himself dislikes, without articulating the converse — an obligation to do for others what one wants for himself. Rashi also speaks of this command with the term הוזהרו, referring to a forbidden mode of conduct, as opposed to a command to actively treat others a certain way.

This point is made by the Maharsha, who notes that the command of ואהבת appears in the Torah together with the prohibitions of לא תקם ולא תטר (taking revenge and bearing a grudge), thus indicating that it refers to conduct that must be avoided, as opposed to an obligatory manner of treating others. Moreover, the Maharsha adds, the Gemara elsewhere (*Bava Metzia* 62a) establishes the

8. *Toras Kohanim* 2:12; *Bereishis Rabba* 24:7; *Yerushalmi, Nedarim* 9:5.

9. It should be noted, however, that in his commentary to this story in *Shabbos*, Rashi explains Hillel's response differently.

famous rule of חייך קודמין לחיי חברך (literally, “Your life takes precedence over your fellow’s life”), which explicitly negates the possibility of a requirement to treat others as kindly as one treats himself. (This *halacha* was stated by Rabbi Akiva regarding his famous ruling that one does not have to share his limited supply of water with his fellow if he would then not have enough to save his own life.) Necessarily, then, the command of ואהבת requires us to avoid doing to others what we would not want done to us, but does not require us to actively treat others the way we treat ourselves.¹⁰

This also appears to be the position taken by the *Sefer Ha-Chinuch* (243), who writes the following in defining the *mitzva* to “love one’s fellow as yourself”:

The Sages of blessed memory said: “Do not do to your fellow that which you dislike.” And they said in the *Sifrei*, “Rabbi Akiva said: This is a great principle of the Torah,” meaning, many *mitzvos* of the Torah depend upon this, **for one who loves his fellow as himself will not steal his property, commit adultery with his wife, torment him financially or verbally, move his border, or cause him any harm.** Several other *mitzvos* depend on this, as well... One who transgresses this [command] and is not careful regarding the protection of his fellow’s property, and certainly if he knowingly causes him financial damage or causes him any form of distress, has violated this affirmative command, aside from the obligation he has [to compensate] in accordance with the damage he caused...

The *Chinuch* here writes that this command is transgressed through thoughtless disregard of one’s fellow’s property or feelings, strongly suggesting that the *mitzva* of ואהבת requires avoiding hurtful treatment of one’s fellow, as opposed to a requirement to actively treat one’s fellow kindly.¹¹

10. The question of how to reconcile the command of ואהבת with the rule of חייך קודמין is implicitly asked by Tosfos in *Sanhedrin* (45a, ד”ה ברור לו מיתה יפה). A thorough discussion of Tosfos’ answer lies beyond the purview of this essay.

11. In the subsequent passage, however, the *Chinuch* indeed suggests that this *mitzva* includes a requirement of proactive, favorable treatment:

The laws of this *mitzva* [are]...that one acts toward his fellow as he acts toward himself — he should show concern for his property, distance anything harmful from him, and when speaking about him, he should speak in praise of him, and he should show concern for his honor... And one who acts toward his fellows with love, peace, and friendship, and seeks their wellbeing and rejoices in their good fortune, regarding him it is said, “Israel — through you I am glorified.”

B. The Ramban

The Ramban, in his Torah commentary, explains the command of *ואהבת לרעך כמוך* as requiring one to eliminate feelings of envy and genuinely celebrate the success and good fortune of his fellow. Noting the aforementioned halachic principle of *חייך קודמין לחיי חברך*, the Ramban writes that it is impossible to interpret the Biblical command of *ואהבת* to mean that one must treat others as kindly as he treats himself. The Ramban further notes that practically speaking, it is not possible for a person to love others to the same extent to which he cares for himself. He therefore suggests that whereas normally people want their friends to enjoy success and good fortune, but nevertheless feel envious and wish that they themselves would enjoy even greater success, the Torah requires us to overcome such feelings and wish for our fellows' success without any limits. We should celebrate their good fortune as we would our own, without any feelings of jealousy.¹²

C. The Rambam

The Rambam appears to accept a more literal understanding of the command, “Love your fellow as yourself,” indeed requiring one to treat his fellow with the same kindness and regard that he desires for himself. In *Sefer Ha-Mitzvos (asei 206)*, the Rambam defines this *mitzva* as follows:

... that we love others the way we love ourselves, and that my compassion and love for my brother should be like my compassion and love for myself with regard to his property, body, and everything in his possession or that he wants, and everything that I wish for myself I wish the same for him, and everything I dislike for myself or for those close to me I must dislike for him, as well.¹³

The Rambam similarly writes earlier in *Sefer Ha-Mitzvos (shoresh 4)*, “...as He commanded us regarding compassion, mercy, charity and kindness, which is what is meant when He said, ‘You shall love your fellow as yourself.’” He discusses this *mitzva* further in *Hilchos Dei'os* (6:3), where he writes that this command requires one “to love each and every person among Israel as himself,” adding, “Therefore, one must speak in praise of him and care for his property the way one cares for his own property and desires his own honor.” Later in *Mishneh Torah*, in *Hilchos Avel* (14:1), the Rambam writes that acts of kindness such as

12. The Ramban builds upon the syntactical distinction between *לאהוב את*, which would mean truly loving another person as oneself, and *לאהוב ל*, which refers to desiring that others enjoy good fortune just as one desires his own good fortune.

13. It should be noted that this final clause — “and everything I dislike for myself...” — does not appear in standard editions of *Sefer Ha-Mitzvos*, but it appears in the Frankel edition.

visiting the sick, comforting the mourner, burying the dead, escorting guests, and celebrating with a bride and groom are all included under the Biblical command of *ואהבת לרעך כמוך*.

In clear contradistinction to the Maharsha and Ramban, the Rambam understands this *mitzva* as a requirement to treat others kindly, the way we treat ourselves.

This gives rise to the question of how to reconcile this command with the Gemara's explicit ruling of *חייך קודמין לחיי חברך*. How could the Gemara allow one to give priority to his own life over that of his fellow if the Torah requires according our fellow Jews the same level of love and concern that we give ourselves?¹⁴

The answer to this question emerges from the Rambam's comments in *Hilchos Avel*, where he writes in reference to this *mitzva*, *לל הדברים שאתה רוצה*, — “All the things **which you would want others to do for you**, you must do for your fellow.” According to the Rambam, “Love your fellow as yourself” does not mean that we must treat people the way we treat ourselves; rather, it requires us to treat others the way we would want others to treat us. Thus, in the situation famously discussed by Rabbi Akiva in which a person has only enough water to sustain himself, he is not required to give it to his fellow. If we would interpret *ואהבת* to mean that we must treat one's fellow with the same regard as we treat ourselves, then, indeed, it would be difficult to understand why one is permitted to keep the water for himself. But the Rambam understands this command to mean that we must treat others the way we reasonably expect others to treat us — and certainly no one would expect his fellow to give him his last rations of water at the expense of his own life. Understandably, then, the command of *ואהבת* does not require surrendering one's final drops of water so his travel mate can survive, as it requires only that which one would reasonably want and expect others to do for him.

This understanding of the Rambam's position might also resolve a different question regarding his comments. As mentioned, in *Hilchos Avel*, the Rambam includes under the *mitzva* of *ואהבת* favors such as visiting the sick and comforting mourners. Curiously, however, he also views these *mitzvos* as rabbinic commands. He writes (14:1):

There is an affirmative command issued by the Sages [מצות עשה של דבריהם] to visit the sick, comfort mourners, carry out the dead, bring in the bride, escort guests, deal with all burial needs... Despite the fact that these are all rabbinic commands, they are included under [the command

14. It is interesting to note that the Rambam does not codify the rule of *חייך קודמין* anywhere in *Mishneh Torah*, which itself requires explanation.

of] “Love your fellow as yourself” — all the things which you would want others to do for you, you must do for your fellow.¹⁵

The question naturally arises as to the Rambam’s intent is classifying these acts of kindness as both rabbinically-ordained commands and part of the Biblical command of *ואהבת לרעך כמוך*. If they are included under the Torah obligation to “love your fellow as yourself,” then why was it necessary for *Chazal* to enact these *mitzvos*?

In light of the definition of *ואהבת* discussed earlier, the answer becomes clear. This Torah obligation requires treating others the way we would want others to treat us. Accordingly, a person who, for whatever reason, prefers that people do not visit him while he is ill or during mourning, for example, would not be required by force of the command of *ואהבת* to extend these favors to others. Since the Biblical command depends upon one’s personal preferences, one who personally prefers not being the beneficiary of kindness would, presumably, not be obligated to extend kindness to others. The Sages therefore enacted an objective requirement to perform these acts of kindness, such that they are obligatory even upon those who would prefer not being on the receiving end of these favors.

A final question which needs to be addressed concerning the Rambam’s view is the Talmudic source for this expanded definition. As noted earlier, in the story of Hillel and the convert, Hillel made reference only to the requirement to avoid mistreating one’s fellow, seemingly interpreting the command of *ואהבת* in this vein. On what basis did the Rambam extend this *mitzva* to include a requirement to actively treat others the way one would want to be treated?

One possibility, perhaps, is the story told by the Gemara in *Kesuvos* (23a) about a group of captured girls who were brought by their captors to Nehardea for ransom. Shmuel’s father made a point of hiring guards to ensure that they were not violated as they waited for their ransom, and Shmuel questioned why this was necessary, in light of the fact that they hadn’t been guarded until then. His father responded, “If these were your daughters, would you be so careless about them?” This response is likely based upon the *mitzva* of *ואהבת לרעך כמוך*, which requires treating one’s fellow with the same care and concern with which he treats himself, perhaps forming a basis for the Rambam’s definition of this *mitzva*.¹⁶

15. The Rambam makes this point in *Sefer Ha-Mitzvos*, as well (*shoresh 2*).

16. It should be noted that the Rambam indeed describes the *mitzva* of *pidyon shevuyim* (ransoming captives) as a fulfillment of the *mitzva* of *ואהבת* (*Hilchos Matnos Aniyim* 8:10).

Another possible basis for the Rambam’s view is the Gemara’s comment in *Kiddushin*

D. Loving One's Fellow and Admission Policy

In light of these different approaches to explaining the Biblical command of *ואהבת לרעך כמוך*, let us examine how this *mitzva* might affect the issue of school admission policies.

According to the Rambam, as we saw, one is obligated to treat others the way he anticipates being treated by others. Thus, administrators who set and implement admission policies must honestly consider whether they would want to be subject to their guidelines if they were applying for admission. If the admission standards are reasonable and based upon legitimate factors, such that the administrators themselves would not feel offended if they were rejected due to these guidelines, then implementing such policies would certainly be permissible. If, however, the policies are offensive, then the administrators who reject students may be in violation of the Biblical command of *ואהבת לרעך כמוך*.

At the same time, however, the Rambam's position would also yield a significant leniency, in that the application of *ואהבת* would be dependent upon the administrator's personal feelings in this regard. If he truly would not feel offended by being rejected due to unfair admission policies, then he would not violate the *mitzva* by applying such policies to others.

It is less clear how the *mitzva* of *ואהבת* would affect admission policy according to the view of the Maharsha and *Chinuch*, who, as we saw, define this command as requiring only that we avoid the kind of hurtful or harmful treatment of others that we would not want for ourselves. One might argue that needlessly refusing to accept an applicant is not an offensive act, but rather a failure to do the applicant the favor of admitting him to the institution. As such, it does not violate the prohibition of "Do not do to your fellow that which you dislike." On the other hand, one might argue that just as one can violate the prohibitions of *לא תקם ולא תטור* through inaction, such as by refusing to lend a tool out of spite, one can similarly transgress *ואהבת* by rejecting an applicant for no justifiable reason.¹⁷

(41a) that one may not betroth a woman before seeing her, "lest he will see something distasteful in her and she will be distasteful in his eyes, and the Torah said, 'Love your fellow as yourself.'" Here, too, the command of *ואהבת* requires making a proactive effort to show concern for one's fellow. In truth, however, this does not provide any proof for the Rambam, as the Gemara requires one to avoid placing himself in a situation in which he will dislike his wife and thus treat her poorly, which would violate the *mitzva* of *ואהבת*.

17. Recall that the Maharsha's understanding of *ואהבת* is based (in part) on the association implicitly drawn by the Torah between this command and the prohibitions of *לא תקם ולא תטור*.

III. מחזיק במחלוקת — Forbidden Strife

The Gemara in *Sanhedrin* (110a) establishes the prohibition of מחזיק במחלוקת — engaging in fighting and discord — commenting that such conduct transgresses the Torah prohibition of ולא יהיה כקורח וכעדתו (“He shall not be like Korach and his following” — *Bamidbar* 17:5).

The *Rishonim* debate the question of whether this prohibition should be listed among the 613 Biblical commands. The Rambam (*Sefer Ha-Mitzvos, shoresh* 8) writes that the Gemara made this inference as an *asmachta* (an allusion in the text to a law enacted later by *Chazal*), whereas Rabbenu Yona (*Sha'arei Teshuva* 3:58) cites the Gemara's comment without clarifying that it is meant as an *asmachta*. The *Sefer Ha-Chinuch* (228) cites “the French rabbi” as listing this prohibition among the 613 Biblical commands.

The *She'iltos* (*Korach*, 131) writes the following in describing this prohibition:

It is forbidden for Jews to make a fight, for once a fight is made, people will come to despise one another, and the Torah said (*Vayikra* 19:17), “Do not despise your fellow in your heart.” It goes without saying that a person of lower stature must defer to a person of higher stature; but even a person of higher stature must defer to a person of lower stature in order to avoid a fight, as it says (*Bamidbar* 16:25), “Moshe arose and went to Dasan and Aviram...” And Reish Lakish said, “From here [we learn] that one may not take hold of a fight.” And Rav Yehuda said in the name of Rav, “Whoever takes hold of a fight transgresses a prohibition, as it says, ‘He shall not be like Korach and his following.’”

It appears that the *She'iltos* accepts the simple reading of the Gemara's comment, as establishing a bona fide Torah prohibition, adding that creating strife also leads to the violation of לא תשנא את אחיך — the prohibition against despising a fellow Jew.

Regarding this *mitzva* of לא תשנא, it is worth noting the insightful comments of the *Or Ha-Chayim* (*Vayikra* 19:17) in explaining this Biblical command:

A person should not say that “hatred” means only complete hate whereby one wishes that evil befalls [his fellow] and desires his destruction... The verse thus made a calculated decision to juxtapose [the words] לא תשנא and the word אחיך, to instruct that the measure of the hatred which God prohibits is that which is felt in the context of brotherhood, **and this measure is once he distances [his fellow] from his heart to a small extent, as he has already then fallen from the level of brotherhood,** and he thus transgresses לא תשנא.

Accordingly, an institution that wishes to implement a policy that excludes a certain type of student must very carefully and reverently consider whether such a policy will have the effect of causing strife and animosity among the Jewish People, which is the cause of the destruction of the *Beis Ha-Mikdash* and our ongoing state of exile.